

χίαν τοῦ στόλου αὐτῶν ἐν Βυζαντίῳ ἐπεζήτησαν εὐκαιρίαν ἀντεκδικήσεως. Περὶ τὰ μέσα νοεμβρίου τοῦ 1807 δύο τουρκικαὶ κορβέτται καὶ μία φρεγάτα προτέβαλον παρὰ τὴν Σκιάθον τὸν καταδρομικὸν στολίσκον, ὃν ἐσχημάτισαν οἱ ἀρματαῶλε Σταθῆς, ὁ καὶ ναύαρχος, Καζαβέρνης, Βλαχάδας, Λαζαῖος, Νίκος Τσάρας καὶ ἄλλοι. Ἀγγλικὴ φρεγάτα ἐκεῖ παραπλεύουσα προσήλθε πρὸς βοήθειαν τοῦ καταδρομικοῦ στολίσκου, καὶ τὰς μὲν δύο τουρκικὰς κορβέττας ἐβύθισε, τὴν δὲ φρεγάταν συνέλαβεν. Ἐκ τούτου οἱ Ἕλληνες καταδρομεῖς θρασύτεροι ἀπέβησαν.

Μόλις ἀρχομένου τοῦ 1809 ἔτους συνωμοτολογήθη μεσιτεία τῆς Αὐστρίας ἢ μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Τουρκίας εἰρήνη.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

ΤΟΥ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥ ΠΑΠΑ ΒΑΣΙΛΕΩΣ.

Πῶς ὁ Θ', ὁ τελευταῖος ἀντιπρόσωπος τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας τῶν παπῶν, μετὰ μακρὰν ἱεραρχίαν, τὴν μακροτάτην πάντων τῶν παπῶν, ἀπέθανεν ἐν Ῥώμῃ τὴν 26/7 φεβρουαρίου, τὴν 4 ὥραν 57 λ. τῆς ἐσπέρας.

Ὁ Ἰωάννης Μαρία, κόμης Μαστάϊ Φερρέττι, ἐγεννήθη τὴν 2/14 μαΐου 1792, ἐγένετο δὲ πάπας τῷ 1846 ὑπὸ τὸ ὄνομα Πῶς Θ'. Σπουδάζας ἐν τῇ σχολῇ Οὐολτέρρας ἐχειροτονήθη ἱερεὺς τῇ 1823 καὶ τῷ 1827 ἔλαβε παρὰ Λέοντος τοῦ 18^{ου} τὴν ἀρχιεπισκοπὴν Σπολήτου· τῷ 1832 ὠνομάσθη ἐπίσκοπος Ἰμόλης καὶ προεχειρίσθη καρδινάλιος τῷ 1840. Τὴν 3/17 ἰουνίου ὁ καρδινάλιος Μαστάϊ λαθὼν τὰ δύο τρίτα τῶν ψήφων τοῦ ἱεροσυνεδρίου ἀνεκηρύχθη πάπας ἐκ τοῦ ἐξώστου τοῦ Κουρίναλίου καὶ ἐστέφη τὴν 9.21. Ὁ λαὸς ὡς ἐκ τῆς γλυκειᾶς αὐτοῦ φυσιογνωμίας ἔδωκεν αὐτῷ τὸ ὄνομα Ἀγγελικός.

Τὰ πρῶτα μέτρα τῆς παπῶσυνης αὐτοῦ κατέστησαν αὐτὸν δημοτικώτατον. Ἀπέπεμψε τὴν ἐλθετικὴν αὐτοῦ φρουρὰν καὶ ἐχορήγησε γενικὴν ἀνεὺ ὄρων ἀμνηστειάν εἰς τοὺς πολιτικοὺς καταδίκους. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ κατεμείβετο αὐτοῦ πολλὴν βραδύτητα περὶ τὴν πολιτικὴν ἀναρχίαν τῶν παπικῶν χωρῶν. Ὁ Πῶς Θ', σκελεόμενος μεταξὺ τοῦ πόθου περὶ πραγματώσεως ὠφελίμων μεταρρυθμίσεων καὶ τοῦ φόβου μὴ προσβάλλῃ τὰς ἀπ' αἰώνων προλήψεις τῶν περὶ αὐτὸν, ἐγέννησε μετὰ μικρὸν δυσαρκειάς, αἵτινες φανερώς ἐξεδηλώθησαν τῷ 1846 καὶ 1847. Μετὰ τὴν γαλλικὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1848 ἠναγκάσθη νὰ παραχωρήσῃ νέον σύνταγμα, ὅπερ ἐδημοσιεύθη τὴν 2/14 μαρτίου 1848 ἐπὶ τῆς ὑπουργίας τοῦ καρδινάλιου Ἀντωνέλλη. Καίτοι εὐρύ-

τατον ἐν τῷ συντάγματι τούτῳ ἐδόθη μέρος εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν στοιχεῖον, οὐχ ἥττον ὅμως ὁ λαὸς ἱκανοποιήθη. Ὀλίγον ἔπειτα ἐπὶ ἦλθεν ὁ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πόλεμος κατὰ τῆς Αὐστρίας, ὅστις νέας προκάλεσε ταραχάς. Ἠναγκασμένος ὁ πάπας νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὸ ἐθνικὸν κίνημα καὶ νὰ διαπιστευθῇ στρατὸν εἰς τὸν στρατηγὸν Δουράνδον, ἀπεκήρυσεν ἐν τῷ κρυπτῷ ὅσα μέτρα ἦν ἠναγκασμένος νὰ λαμβάνῃ ἐν τῷ φανερῷ, καὶ ὁ φιλότορος Μαμιάνης, ὑπουργὸς τότε, δὲν κατώρθωσε νὰ ἐδρύσῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὴν ἐξότητα τῶν κρατῶν τῆς χερσονήσου. Τοῦτον ἀντικατέστησε ὁ Παλεγγρίνι Ῥότσι, φίλος τοῦ Γκιζώτου, ἀνήκων εἰς τὴν δογματικὴν σχολήν, ὅστις ἐπροσπάθησε νὰ ἐπιβάλλῃ τὰ συνταγματικὰ ἔθιμα εἰς χώραν ὑποκώπως συνδυαζομένην ὑπὸ τοῦ ἐπαναστατικοῦ πνεύματος τῶν Στερβινῶν, Μτσινῶν καὶ ἄλλων. Τὴν 3/15 νοεμβρίου 1848, ὁ Ῥότσι ἐπιπτε δολοφονηθεὶς ἐπὶ τῶν βαθμίδων τοῦ Κοινοβουλίου καὶ τὴν ἐπιστῆσαν στάσις ἐξεβλήθη ἐν Ῥώμῃ.

Τότε ὁ Πῶς Θ' ἀπεράτισε νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν Ῥώμην καὶ ἀπεχώρησεν εἰς Γαέταν, ὅπου ἔδωκεν αὐτῷ ἄσυλον ὁ βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως Φερδινάνδος Β'. Διέμεινεν ἐν Γαέτῃ ἀπὸ τῆς 26 νοεμβρίου 1848 μέχρι τῶν ἀρχῶν Σεπτεμβρίου 1849, ἐξαιτούμενος τὴν σύμπραξιν τῶν ξένων δυνάμεων ἐπὶ καταστροφῇ τῆς Ῥωμαϊκῆς δημοκρατίας, καὶ κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ ἰουνίου ἢ ἔλωσις τῆς Ῥώμης ὑπὸ τοῦ γαλλοῦ στρατηγοῦ Οὐδινὸ κατέστησεν αὐτῷ δυνατὴν τὴν ἀποκατάστασιν τῆς παπικῆς ἐξουσίας. Ἠναγκάσθη ὅμως νὰ λάβῃ τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ χορηγῆσαι εἰς τὸν λαόν τὰς μεταρρυθμίσεις ὅπως ὑπεσχέθη τῷ 1847.

Τὴν 12 ἀπριλίου 1850 ὁ Πῶς Θ' ἐπανεκάμπτειν εἰς Ῥώμην. Ἀμα εἰσελθὼν ὁ πάπας, ὑπέεικον εἰς τὴν ἐπιρροὴν τοῦ Ἀντωνέλλη, ἐπὶ ἦλθεν εἰς τὰς ὁπισθοδρομικὰς αὐτοῦ τάσεις καὶ ἠθέλησεν ν' ἀνακηρύξῃ τὸ ἀλάθητον αὐτοῦ ἐπικυρῶν τὸ δόγμα τῆς Ἀσπίλου Συλλήψεως.

Τῷ 1859 καὶ 1860 ἡ κατὰ τῆς Αὐστρίας ἰταλικὴ ἐκστρατεία προκάλεσε κίνησιν, ἥτις ἀπέβη ὀλεθρία εἰς τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν τοῦ πάπα. Τὰ δουκὰτα Τοσκάνης, Πάρμης καὶ Μοδένης ἐτάχθησαν ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Πεδεμοντίου καὶ συνηνώθησαν μετὰ τοῦ βασιλείου τοῦ Βίκτορος Ἐμμανουήλ. Μάτην ὁ στρατηγὸς Λαμοριέρος ὑπερητίσθη μετὰ πολλῆς ἀνδρείας τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν· ὁ στρατὸς αὐτοῦ κατεστράφη ἐν Καστέλ Φιδάρδω, ἡ Ἀγκὼν εἰς ἣν ὑπεχώρησεν ὁ στρατηγὸς ἐκυριεύθη, καὶ πᾶσαι αἱ γῶραι τῆς παπικῆς ἐπικρατείας, ἐκτὸς τῆς Ῥώμης, τῆς Σιβιταβί-

κίας καὶ τινων μικρῶν φρουρίων κατεχομένων ὑπὸ τῶν γαλλικῶν στρατευμάτων, ἠνώθησαν μετὰ τοῦ βασιλείου τοῦ Βίκτορος Ἑμμανουήλ. Τὴν 3/15 Σεπτεμβρίου 1864 ὑπεγράφη ἡ μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἰταλίας σύμβασις, ἥτις ὥριζε προθεσμίαν εἰς τὴν γαλλικὴν κατοχὴν τῆς Ῥώμης, καὶ τὴν 5 ἐπιόντος δεκεμβρίου ὁ πάπας ἀπῆλθεν εἰς τὸ συνελθόν τοῦτο μέτρον διὰ τῆς περιφήμου ἐγκυκλίου, ἐν ᾗ ἐκήρυσσε τὸν πόλεμον κατὰ πασῶν τῶν ἀρχῶν, ἐφ' ὧν ἐρεῖδονται οἱ νεώτεροι θεσμοὶ καὶ ἐλευθερίαι, τοῦ Συλλάβου, οὗ τὴν δημοσίευσιν ἀπηγόρευσε τῷ 1865 ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις.

Τὸν ὁκτώβριον τοῦ 1866 ὁ Γαριβάλδης καὶ οἱ ὑπ' αὐτὸν ὁρμῶσι κατὰ τῆς παπικῆς χώρας καὶ ἀποκρούσαντες τὸ πρῶτον τὰ παπικὰ στρατεύματα καταστρέφονται ἐν Μεντάνῳ ὑπὸ τῶν γαλλικῶν σασσεπῶ, περὶ ὧν πρῶτον τότε δοκιμαζομένων ὁ γάλλος στρατηγὸς δὲ Φαίλλυ, ὁ τὰ μάλιστα ἀκολούθως συντελέσας εἰς τὴν καταστροφὴν τῆς Βόρθης καὶ τοῦ Σεδᾶν εἶπε τὸ ἀπαίσιον λόγιον *Les chassepots ont fait merveille*.

Ἐν τούτοις ἡ μεταξὺ τῆς Ἀγίας Ἐδρας καὶ τῆς Ἰταλίας ῥήξις ὁσημέραι ἐπετείνετο καὶ ὁ πάπας ἠρνήθη νὰ τεθῇ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν ἰταλικῶν στρατευμάτων. Τῷ 1867 κατηγόρησεν ἐν τινι ἐγκυκλίῳ τῆς ἰταλικῆς κυβερνήσεως κακὴν πίστιν καὶ κατήγγειλεν αὐτὴν ἐπὶ ἐνέδραις. Τὴν 18 ἰουλίου 1870 ἡ οἰκουμενικὴ σύνοδος τοῦ Βατικανοῦ ἀνεκήρυξε μετὰ μακρᾶς καὶ σφοδρᾶς ῥήξεις καὶ διαφωνίας διὰ 533 ψήφων κατὰ 2 τὸ ἀλάθητον τοῦ πάπα. Τρεῖς ἔπειτα ἡμέρας ἡ Γαλλία ἐκήρυξε τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Πρωσίας καὶ ἔχουσα ἀνάγκην τῶν στρατευμάτων, ἀπέσυρεν ἐκ Ῥώμης τὴν 17 αὐγούστου τὸ γαλλικὸν στρατιωτικὸν σῶμα. Τὴν 8/20 Σεπτεμβρίου μετὰ βραχυχρόνιον τυφεκισμὸν οἱ Ἰταλοὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν Ῥώμην. Ἡ βία κατὰληψις τῆς αἰωνίας πόλεως ἐκυρώθη ὑπὸ τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας καὶ ἡ Ῥώμη ἀνεκηρύχθη πρωτεύουσα τῆς Ἰταλίας. Τὸ ἰταλικὸν Κοινοβούλιον ἐφρόντισεν ἀμέσως νὰ χορηγήσῃ ἐγγύα εἰς τὸν ἐκπτωτον ἀπὸ τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας πάπαν. Ἐψήφισε νόμον χορηγοῦντα τῷ Πίῳ τιμὰς καὶ προνόμια βασιλέως, τὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ Βατικανοῦ, τὴν ἀποκλειστικὴν κατοχὴν τῶν μεγάλων βασιλικῶν ναῶν τῆς Ῥώμης καὶ ἐτησίαν καὶ ἀναπαλλοτρίωτον ἐπιχορήγησιν 3,200,000, ἣν ὁ πάπας ἀπεποιήθη πάντοτε. Τὴν 31 δεκεμβρίου 1871 ὁ βασιλεὺς Βίκτωρ Ἑμμανουήλ εἰσῆλθεν εἰς Ῥώμην, ἔκτοτε δ' ὁ πάπας δὲν ἐξῆλθε τοῦ Βατικανοῦ.

Ταῦτα ἐν συνόψει τὰ γεγονότα ἐπὶ τῆς ἱεραρχίας τοῦ ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις διακεκριμένου ἀν-

δρός, ὅστις ἐγένετο ὁ τελευταῖος πάπας βασιλεὺς καὶ ἀπέθανε κορεσθεὶς ἐπὶν τε καὶ τιμῶν, ἀλλὰ καὶ ἀτυχῶν. Οὐδεὶς τῶν προκατόχων αὐτοῦ ἔμεινε πλείονα χρόνον ἐπὶ τῆς ἐδρας τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, οὐδένα περιέβαλεν ἐνθερμότερος τῶν καθολικῶν σεβασμὸς, οὐδεὶς τέλος παρέστη εἰς ῥιζικωτέραν μεταβολὴν ὑπάρξεως τοῦ ὄν ἐξοπρσιώπει θεσμοῦ. Ὑπῆρξαν ἐξοχώτεροι βεβαίως πάπαι, ὡς Γρηγόριος ὁ Ζ' καὶ Ἰννοκέντιος ὁ Γ', μεγάλοι πράγματι ἄνδρες· ὑπῆρξαν πλείω παθόντες, ὡς Βονιφάτιος ὁ Η' καὶ Πῖος ὁ Ζ', ὧν καὶ ἡ ἀτομικὴ ἔτι ἐλευθερία παρεδιάσθη· ὑπῆρξαν μάλιστα καὶ πάπαι, οἷοι οἱ ἐν Λυονῶνι καὶ οἱ κατὰ τὸν αἰῶνα τῆς Ἀναμορφώσεως, εἰς μεζονας, κατὰ γε τὸ φαινόμενον, παραστάντες ἐκκλησιαστικὰς καὶ πολιτικὰς μεταβολάς. Καὶ ὅμως Πῖος ὁ Θ' ὅλ' κατέχῃ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἀγίας Ἐδρας θέσιν οἷαν οὐδεὶς ἄλλος τῶν παπῶν, διότι ἐπὶ τῆς ἱεραρχίας καὶ διὰ τῶν πράξεων αὐτοῦ ἡ Ἀγία Ἐδρα ὑπέστη ἀληθεῖ μεταμόρφωσιν.

Πῖος ὁ Θ' δὲν δύναται νὰ κριθῇ μὴ γινομένης διακρίσεως μεταξὺ τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῶν πράξεων αὐτοῦ. Οὐδ' αὐτοὶ οἱ ἀσπονδότεροι αὐτοῦ ἐχθροὶ ἀρνοῦνται τὸ ἰδιότυπον καὶ συμπαθὲς τῆς ἠθικῆς αὐτοῦ φυσιογνωμίας. Ἡθὴ ἀγνὰ, ἀπλότης, ἀφέλεια, εὐτέθεια, λεπτή καὶ χαρίεσσα διανοία ἐχαρακτήριζον τὸν ἱεράρχην τοῦτον, ὃν δικαίως ἐπὶ τούτῳ περιέβαλλε τὸ σέβας τῶν καθολικῶν, ὅπερ, παράδοξον ἀληθῶς, δὲν ἴσχυσε νὰ διατράξῃ οὐδ' αὐτὴ ἡ μεγίστη ἀντίρρσις, ἥτις χωρίζει τὸ δεύτερον μέρος τῆς ἱεραρχίας, αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ πρώτου τοῦ ἀναρρίπισαντος τὰ φιλελεύθερα καὶ πατριωτικὰ αἰσθήματα τῶν Ἰταλῶν. Καὶ ὅμως, ὁ εὐσεβέστατος, ὁ ἀγνότατος, ὁ ἐναρετώτατος, ὁ ἀγιώτατος τῶν παπῶν, Πῖος ὁ Θ', ὑπῆρξεν, ὡς ἄκρος ἀρχιερεὺς, τοσοῦτον φοβερὸς ὅσον Γρηγόριος ὁ Ζ', καὶ Ἰννοκέντιος ὁ Γ', καὶ ὀλίγιστοι τῶν διαδόχων τοῦ Πέτρου συνετάραξαν τοσοῦτον βαθέως καὶ ἀνέτρεψαν τὸν κόσμον, πολλῷ δὲ μᾶλλον τὴν Ἐκκλησίαν.

Ἐξετάζων τις τὸ δεύτερον μόνον μέρος τοῦ σταδίου Πίου τοῦ Θ', τὴν περίοδον τῆς ἀντιστάσεως καὶ ἀντιδράσεως, καθ' ἣν εἶδομεν αὐτὸν καίοντα ὅ,τι ἐλάτρευεν, ἐπιρρίπτοντα τὸ ἀνάθημα ἐπὶ πάσας τὰς ἐλευθερίας καὶ παρεντιθέμενον δίκην ὑπερφυσικοῦ τινος φραγμοῦ κατὰ τῆς πλημμύρας τοῦ αἰῶνος, ἐπερωτᾷ ἑαυτὸν ἐὰν ἦναι αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ πάπας, ὅστις περιβαλλόμενος τὴν τιάραν ἔδωκεν εἰς αὐτὴν αἴγλην, ἀκτινοβολήσαν ἐπὶ πᾶσαν τὴν Εὐρώπην καὶ μεταδοῦσαν τὸ πῦρ εἰς τὸν κόσμον. Ἐκ Ῥώμης ἐνέσκηψεν ἡ φοβερά ἐκείνη θύελλα τοῦ 1848, ἐξ ἧς συνεσεύσθησαν καὶ

ἀνετράπησαν πάντες οἱ θρόνοι καὶ ἐξέθερον ἐκ τῆς γῆς πάντα τὰ δημοτικὰ σπέρματα. Ἐνώπιον τοῦ μὴ κατ' ἐπίγνωσιν ἔργου αὐτοῦ ὁ πάπας ἔσται περιδεὴς καὶ τὸ λοιπὸν διήλθε τοῦ βίου τὴν μετάνοιαν ἐπιτελῶν.

Ἄλλ' οὐδὲν ἄπορον. Εἰς τὴν ἀπόλυτον ἐξουσίαν ἐπανακάμπτων ὁ πάπας εἰς τὴν παπικὴν ἐπανήρχετο ἀλήθειαν. Πάπας φιλελεύθερος, συνταγματικός, ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων ἐξαρτώμενος νόμων, ἦν τῶν ἀδυνάτων. Ὁ πάπας ἐστὶν ὁ ἀντιπρόσωπος καὶ ἡ ἐνσάρκωσις οὕτως εἰπεῖν δογμάτων μὴ ἀνηκόντων αὐτῷ. Ἡ πλάνη ἢ ἡ φαντασιοκοπία ἦν ὅτι σπουδαίως ἐπίστευσαν εἰς δυνατὴν συνδιαλλαγὴν ἀρχῶν ἐκ διαμέτρου ἀντικειμένων. Ἐζητεῖτο παρὰ τοῦ πάπα ὅ,τι οὔτε ἐνὸν οὔτε ἐξὸν ἦν αὐτῷ δοῦναι. Ἡδυνάται νὰ καθυποβάλῃ πνευματικὴν καὶ ἀμετακίνητον δύναμιν εἰς τὴν πολιτικὴν κοινωνίαν. Οἱ πολιτικοὶ νόμοι ἀδύνατον εἶναι νὰ συμβιώσωσι μετὰ τῶν θρησκευτικῶν δογμάτων. Ἰπατήθη ὁ πάπας, προσαγορεύσας τὴν ἐπανάστασιν, ἀλλ' ἡπατήθησαν ἐτι πλέον οἱ φιλελεύθεροι καθολικοὶ, πιστεύσαντες ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἠδύνατο νὰ μεταβάλῃ φύσιν. Ἡ πλάνη σήμερον διεσκεδάσθη κατασυντριβεῖσα ἰδίως ὑπὸ τὰς ἐπανειλημμένας πληγὰς αὐτοῦ τοῦ πάπα.

Παρεκβαίνει τῶν ὁρίων τῆς ἡμετέρας θεωρήσεως ἡ λεπτομερὴς ἀφήγησις τοῦ πολιτικοῦ ἔργου τῆς βασιλείας Πίου τοῦ Θ'. Ἄλλως δὲ ἀρκεῖ νὰ εἰπώμεν ὅτι ἡ κατάργησις τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας τοῦ πάπα ἐστὶν ἡ μεγίστη τῶν ἐν τῇ χριστιανωσύνῃ ἐπιτελεσθεισῶν μεταβολῶν ἀπὸ τοῦ σχίσματος. Τὸ γεγονός τοῦτο δύναται νὰ ἔχῃ ἀνυπολόγιστα ἀποτελέσματα, ἅπερ ἀναπτυχθῇσονται βαθμιαίως. Τῶν ἀποτελεσμάτων τούτων τὸ ἐν ἐπιφαίνεται ἤδη. Πῶς ὁ Θ', ἀπολέσας τὸ κράτος αὐτοῦ, ἀπαλλαγείς τῶν διεθνῶν υποχρεώσεων ἅς ἐπιβάλλει ἡ κοσμικὴ ἀρχὴ, ἀπρόσβλητος εἰς τὴν βίαν, ἠδυνήθη διαμαρτυρόμενος ἅμα κατὰ τῆς δημιουργηθείσης αὐτῷ θέσεως νέον ν' ἀναλάβῃ πρόσωπον καὶ εἰς νέα νὰ προσδράμῃ ἐνεργείας μέσα. Στερηθεὶς τοῦ ἐρείσματος τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας, ἐπεζήτησε καὶ εὗρεν ἄλλο ἐν ταῖς πεποιθήσεσιν. Ἐν πάσαις ταῖς καθολικαῖς χώραις ἐσχηματίσθη μερίς θρησκευτικοπολιτικῆ, τῆς ἀρχηγός ἐστὶν ὁ πάπας, ἣτις μεταχειρίζεται τὰς νεωτέρας ἐλευθερίας ὅπως δύναμιν κατακτήσεται πρὸς κατάργησιν αὐτῶν, κόμμα ἀνταγωνιζόμενον πρὸς τὴν νεωτέραν ἐπιστήμην, φιλολογίαν διδασκαλίαν, ἦθη, πρὸς σύμπαν ἐν γένει τὸ νεώτερον πνεῦμα, ἀλλ' ἔχον τὸ πλεονέκτημα ὅτι στηρίζεται ἐπὶ θετικῶν δογμάτων, ἐπὶ ἀπολύτων ἀφωσιώσεων καὶ ταύτοχρόνως ἐπὶ μεγάλων ὀλικῶν πόρων. Ἀπὸ

τοῦ ἐνὸς μέχρι τοῦ ἐτέρου ἄκρου τῆς Εὐρώπης τὰ ἔθνη σήμερον εἰσι διηρημένα εἰς δύο στρατόπεδα, τὸ τῆς ἐλευθερίας καὶ τὸ τῆς θρησκευτικῆς ἀντιδράσεως. Ἀριστεὰ χαρακτηρίζει τὴν μεγάλην ταύτην κοινωνικὴν ἐπανάστασιν, ἣν ἐπήνεγκεν ἡ φρενὴ αὐτῆς ἐξουσία τοῦ πάπα, ὁ πολὺς ἀρχισυντάκτης τῆς Ἐφημερίδος τῶν Συζητήσεων κ. John Lemoigne.

Πῶς ὁ Θ', λέγει, ἐγένετο ἐκ τῶν μεγίστων ἐπαναστατικῶν, οὓς ἐκ τῆς ἱστορίας ἴσμεν. Ἡ ἐθνοσυνέλευσις τῆς μεγάλης γαλλικῆς ἐπαναστάσεως δὲν ἰσοπέδωσε τὴν Γαλλίαν ὑπὸ ἀκαμπτότερον κύλινδρον ἐκείνου. ὃν Πῶς ὁ Θ' ἔσυρεν ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας. Οὐδέποτε κοσμικῆ, πολιτικῆ κυβέρνησις, ὅσον ἀπόλυτος, ὅσον δεσποτικῆ, ὅσον ἀνεύθυνος καὶ θεωρηθῇ, ἀφίκετο εἰς τὸ ὕψος τοῦ πνευματικοῦ τούτου ἀλαθήτου. Μετὰ τοῦ δόγματος τῆς Ἀσπίλου Συλλήψεως, μετὰ τοῦ Συλλάβου, μετὰ τῆς οἰκουμενικῆς συνόδου, μετὰ τοῦ δόγματος τοῦ Ἀλαθήτου, μετὰ πάντων τούτων τῶν καινῶν δογμάτων, ἅπερ κατέσκηπτον ἐξ οὐρανοῦ ὡς ἀερόλιθοι, ἡ θρησκεία καὶ ἡ Ἐκκλησία ἀνετράπησαν. Ἡ αὐτὴ ἐπαναστατικὴ καὶ κοινωνικὴ ἰσοπέδωσις ἐφηρμόσθη, δὲν λέγομεν εἰς πάσας τὰς ἐθνικὰς θρησκείας, ἀλλ' εἰς πάσας τὰς ἐθνικὰς ἐκκλησίας τῆς μεγάλης καθολικῆς οἰκογενείας καὶ κατασυνέτριψε καὶ αὐτὰς τὰς λειτουργίας. *Ubi solitudinem faciunt, pacem appellant* (ὅπου ἐρημίαν ἀποτελοῦσιν, εἰρήνην καλοῦσι). Ὡς πρᾶξις πίστεως ἡρμηνεύθη ἡ νεκρικὴ σιγὴ ἡ ὑποδεξαμένη τὰ νέα δόγματα· ἀλλὰ τοῦτό ἐστι πλάνη· ἡ ἀδιαφορία αὕτη ἐστὶ τούναντίον σημείου ἀπιστίας. Ἐν χρόναις πίστεως ἡ Ἐκκλησία θὰ ἐσπαράσσετο καὶ μέγαρα θὰ ἐδίδεσκον οὐρίσματα. Κατὰ τὴν ἡμετέραν ἐποχὴν τὰ νέα δόγματα κατέσκηψαν ἐν τῇ χριστιανωσύνῃ ὡς λιθοὶ ἐν νεκρῇ θαλάσῃ καὶ τὰ ληθαργικὰ ὕδατα τῆς ἀδιαφορίας ἀθορύβως ἐπανεκλείσθησαν ἐπὶ τῶν πραγμάτων τούτων τοῦ παρελθόντος. Ἐν αὐτῇ τῇ Ἐκκλησίᾳ οὗτοι μὲν τυφλῶς ὑπετάγησαν, ἐκεῖνοι δ' ἔκυψαν τὴν κεφαλὴν, τὸν θάνατον μὲν ἐν τῇ καρδίᾳ ἔχοντες, ἀλλὰ μὴ ἀποπειραθέντες ν' ἀντιστῶσιν. Ἡ πτέρνα τῆς ἀλαθήτου καὶ ἀναμαρτήτου ἀρχῆς κατεπάτησε τὴν κεφαλὴν τοῦ ὄφους, τῆς ἐχίδνης τοῦ πνεύματος τῆς ἐρεῦνης καὶ δὲν ἀκούεται πλέον λόγος ἐλεύθερος ἐν τῷ καθολικῷ κόσμῳ. Οὔτε ἐκκλησῖαι ὑπάρχουσι πλέον, οὔτε ἐπίσκοποι, οὔτε ἱερεῖς, οὔτε πιστοί· ὑπάρχει μόνον εὐρεῖα διεθνὴς ἐταιρεία, ἣτις ἐξεμνηδένισε πάσας τὰς ἀτομικὰς συνειδήσεις καὶ ὑπερβαίνει κατὰ τὴν ὀργάνωσιν αὐτῆς ὅ,τι ποτὲ ὁ σοσιαλισμὸς ἐπενόησε.

Τοῦτο τὸ νέον γεγονός ὅπερ ἐπικρατεῖ ἐν τῇ

ιστορίᾳ τῶν τελευταίων ἐτῶν τοῦ αἰῶνος τούτου καὶ τούτου ἕνεκα δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι Πῶς ὁ Θ', συνδέσας τὸ ὄνομα αὐτοῦ μετὰ τῆς μεγάλης ταύτης ἐπαναστάσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἐστὶν ὁ τελευταῖος τῶν παπῶν, κατὰ τὴν συγκεκριμένην καὶ ἱστορικὴν σημασίαν τῆς λέξεως.

ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ.

Νῦν, ὅποτε ἀνὰ τὸ στόμα πάντων φέρονται ἐναλλάξ αἱ λέξεις συνδιάσκεψις καὶ συνέδριον, ἐν δὲ τηλεγραφῆματι, τελευταίως διαβιβασθέντι ἐνταῦθα, ὑπεμφίνεται διάκρισις τις μεταξὺ τῶν λέξεων τούτων, καλὸν ἡγοῦμεθα τὸ ἐκθέσαι περιληπτικῶς τὴν ἐνυπάρχουσαν διαφορὰν, καθὼς περιγράφονται οἱ ὅρισμοί οὗτοι ἐν τῷ λεξικῷ τῆς Πολιτικῆς.

Καὶ πρῶτον ἀδύνατος ἀποβαίνει ὁ ἐντελής ὅρισμός τῆς λέξεως συνδιάσκεψις, διότι δὲν ἐφαρμόζεται πάντοτε ἐπὶ τῶν αὐτῶν πραγμάτων. Γενικῶς διὰ τῆς λέξεως συνδιάσκεψις ἐννοοῦνται διπλωματικαὶ διασκέψεις, εἴτε μεταξὺ τῶν μελῶν συνεδρίου εἴτε μεταξὺ τῶν πρέσβειων πολλῶν δυνάμεων, οἵτινες εἶναι διαπεπιστευμένοι παρὰ τῇ αὐτῇ αὐτῇ. Αἱ συνδιασκέψεις διαφέρουσιν ἐν τῇ ἀρμοδιότητι αὐτῶν καθ' ἣν ἔχουσι δύναμιν εἴτε ἀποφασίζειν ἐπὶ ζητημάτων εἴτε ἀπλῶς συμβουλευτικὴν ἐκφέρειν ψῆφον, καὶ ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει λαμβάνουσι τὴν ὀνομασίαν τοῦ συνεδρίου. Αἱ διασημότεραι συνδιασκέψεις εἶναι ἡ τοῦ Moerdyk τοῦ 1709 καὶ τῆς Gertruydenberg τοῦ 1710, αἵτινες προηγήθησαν τῶν συνθηκῶν τῆς Οὐτρέχτης, ἡ κατὰ τὸ 1855 ἐν Βιέννῃ, ἡ τοῦ 1869 ἐν Παρισίοις πρὸς λύσιν τῆς μεταξὺ Τουρκίας καὶ Ἑλλάδος διαφορᾶς, ἡτις ἐπ' ἤγασεν ἕνεκα τῶν κρητικῶν, ἡ τοῦ 1871 ἐν Λονδίνῳ, προκληθεῖσα, μετὰ τὴν κατὰπτωσιν τῆς Γαλλίας, ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας πρὸς τροποποίησιν τῆς παρισινῆς τοῦ 1656 συνθήκης ἀναφορικῶς πρὸς τὸν περὶ τοῦ Εὐζείνου ὄρον, καὶ ἡ τοῦ 1876 ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ προτάσει τῆς Ἀγγλίας πρὸς διακανόνισιν ζητημάτων σχετιζομένων πρὸς τὴν ἀκεραιότητα καὶ ἀνεξαρτησίαν τῆς Τουρκίας, συνδιάσκεψις ἡτις ὑπῆρξεν ὁ πρόδρομος τοῦ ἀνασταλέντος νῦν Ῥωσσοτουρκικοῦ πολέμου. Ἐν πάσαις ταῖς συνδιασκέψεσι ταύταις τὰ ἀνακτιβούλια ἐπεζητήταν ἐν μέσῳ τοῦ πολέμου ἐξευρεῖν τὰς βάσεις τῆς μελλούσης εἰρήνης· ἀλλ' αἱ τοιαῦται συνδιασκέψεις δυσχερῶς ἀπολήγουσι πάντοτε, διότι ἐπὶ τῶν πληρεξουσίων ἐπιδρῶσι κατ' ἀνάγκην αἱ εἰδήσεις, αἵτινες διαβιβάζονται ἐκ τοῦ θεάτρου τοῦ πολέμου· ὀλιγώτερον δὲ εἶναι περιπεπλεγμένοι αἱ διαπραγματεύσεις, ὅταν ἡ συνδιάσκεψις γίνηται ἐν καιρῷ εἰρήνης περὶ εἰδικοῦ ζητή-

ματος. Κατὰ τὸν ἐνεστῶτα αἰῶνα αἱ τοιαῦται συνδιασκέψεις κατέστησαν συχνότεραι χάρις εἰς τὴν τελειοποίησιν τῶν διπλωματικῶν σχέσεων καὶ χάρις πρὸ πάντων εἰς τὴν συνθήκην τοῦ ὑποβάλλειν εἰς τὴν δικιτητίαν τῶν μεγάλων δυνάμεων τὰς μεταξὺ δευτερευόντων κρατῶν δυσχερείας. Ὅταν τοιαύτη περίπτωσις παρουσιασθῇ, τὰ δὲ μεγάλα τῆς Εὐρώπης ἀνακτιβούλια νομίσωσιν ἀναγκαίαν τὴν ἠθικὴν αὐτῶν ἐπέμβασιν, ἥ ὅτε τὴν δικιτητίαν ἐπεκαλέσθησαν τὰ ἐνδιαφερόμενα κράτη, συμφωνεῖται σύνοδος τῶν πρέσβειων τῶν πέντε μεγάλων δυνάμεων, οἵτινες εἶναι διαπεπιστευμένοι παρὰ μιᾷ τῶν μεγάλων αὐτῶν πρὸς συνδιαλλαγὴν τῆς διαφορᾶς. Ἐξ εἰδικῶν τῆς διαφορᾶς περιπτώσεων ἐξαρτᾶται ἡ ἀντιπροσωπεΐα ἡ μὴ τῶν ἐνδιαφερομένων κρατῶν. Ἡ συνδιάσκεψις τότε καλεῖται ὑπουργικὴ. Διὰ ὑπουργικῶν συνδιασκέψεων ἐκανονίσθησαν τὰ τῆς Ἑλλάδος (κατὰ τὴν σύστασιν τοῦ βασιλέως), τὰ τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Ὀλλανδίας, τὰ τῆς Ἀνατολῆς πολλαίς, οἷον τῆς Σερβίας, Ῥουμανίας, Συρίας, τὰ τῆς ἀρχαίας ἡγεμονίας τοῦ Νεφ Σιατέλ καὶ τὰ τῆς διαδοχῆς τῆς Δανίας. Ὑπουργικαὶ συνδιασκέψεις δύνανται ἐπίσης νὰ ὀνομασθῶσιν αἱ σύνοδοι αἱ ἀπαρτιζόμεναι ἐξ ἀντιπροσώπων δευτερευόντων καὶ τριτευόντων κρατῶν καὶ εἰς εἰδικὸν συμφέρον αὐτῶν ἀρροῶσαι δι' ὑπουργικῶν ὡσαύτως συνδιασκέψεων ἐξ ἀντιπροσώπων τῶν κρατῶν τῆς γερμανικῆς ὁμοσπονδίας ὑπεγράφη τὸ τελικὸν ἐγγράφον τῆς 15 μαΐου 1820, καὶ συνεπληρώθη ἡ ἐσωτερικὴ τῆς Γερμανίας ὁργάνωσις. Πολλὰ ἄλλα σύνοδοι, ἰδιάζοντες στοχαζόμεναι σκοποῦ, ἐγένοντο μεταξὺ ἀντιπροσώπων ὁμοσπόνδων κρατῶν, οἷα τὰ τῆς Γερμανίας, καὶ ξένων πρὸς ἄλληλα· αἱ δὲ συνδιασκέψεις αὗται προτίθενται εἴτε πολιτικὰς μεταρρυθμίσεις, εἴτε οἰκονομικὰς βελτιώσεις, εἴτε ἐμπορικὰς ἐταιρίας. Ἐν ὅτῳ ἀνεκπύττεται ὁ βίος τῶν νεωτέρων κοινωνιῶν ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς ἀλληλεγγύης τῶν συμφερόντων, ἐπὶ τοσούτον καὶ αἱ συνδιασκέψεις αὗται κέκληνται νὰ πολλαπλασιάζωνται κα' ποικίλλωσιν.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς λεγομένης συνδιασκέψεως. Διὰ δὲ τῆς λέξεως συνεδρίου ἐννοεῖται ἡ σύνοδος πληρεξουσίων ὑπουργῶν ἢ ἡγεμόνων διαφόρων κρατῶν ἔχόντων ἐξουσίαν καὶ ἀποστολὴν πρὸς συνομολόγησιν συνθήκης εἰρήνης ἢ καθορισμὸν τῶν συνεπειῶν συναρθείσης συνθήκης (οἷα ἡ νῦν φαινομένη περίπτωσις διὰ τὸ συγκροτηθὲν τὸ συνδριον). Ἡ πρὸς ὅρισμὸν ἀορίστων σημείων τοῦ διεθνοῦς δικαίου. Τὰ περιφημότερα συνέδρια εἶναι τὰ ἀπὸ τοῦ 1641—1848 τῆς Münster καὶ Osnabrück, ἀπὸ τῶν ἑκτα εἰς τὴν εἰρήνην τῆς Βεστφαλίας, τὸ συνέδριον τῶν Πυρρηνάων τοῦ